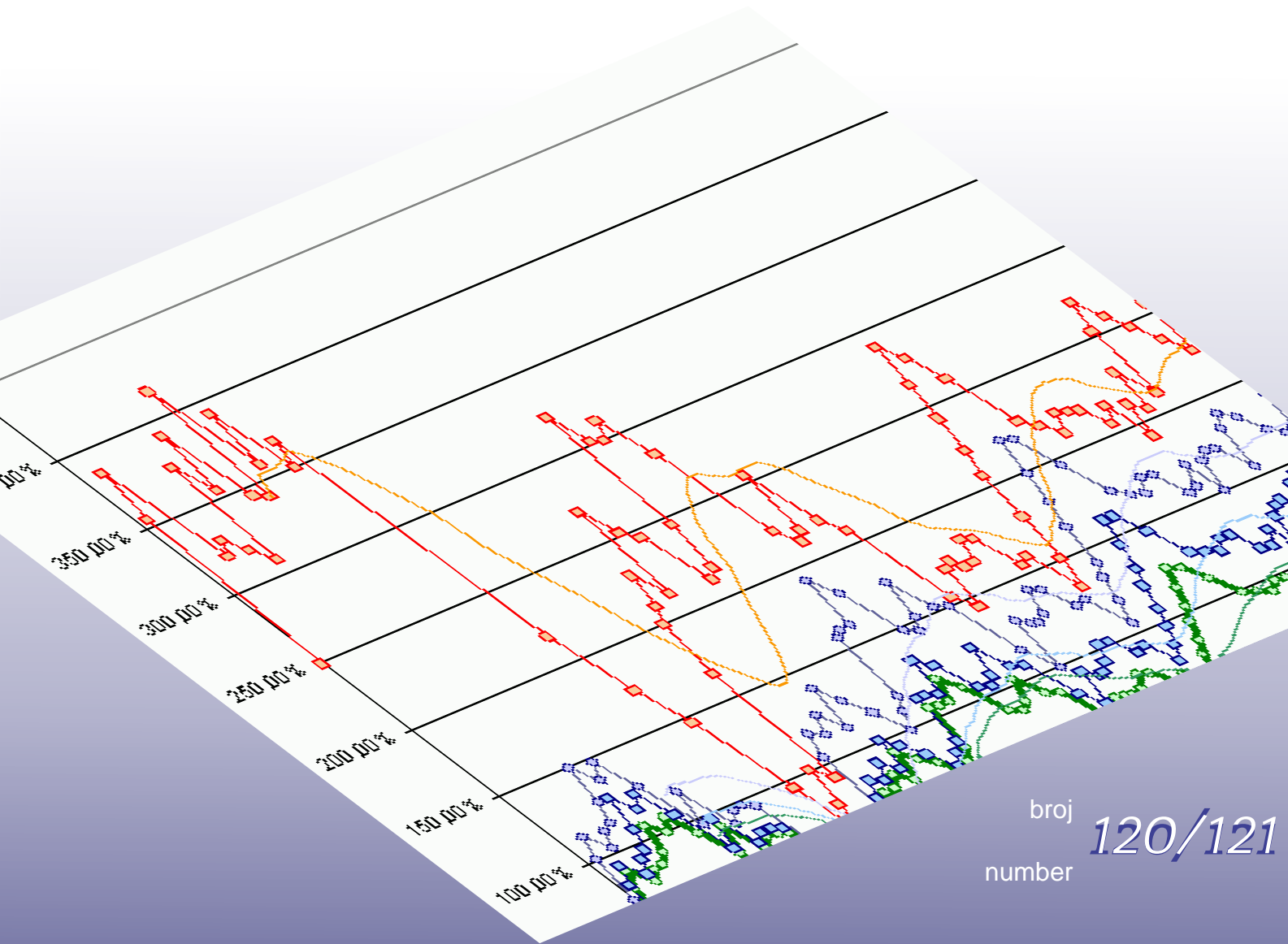

Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

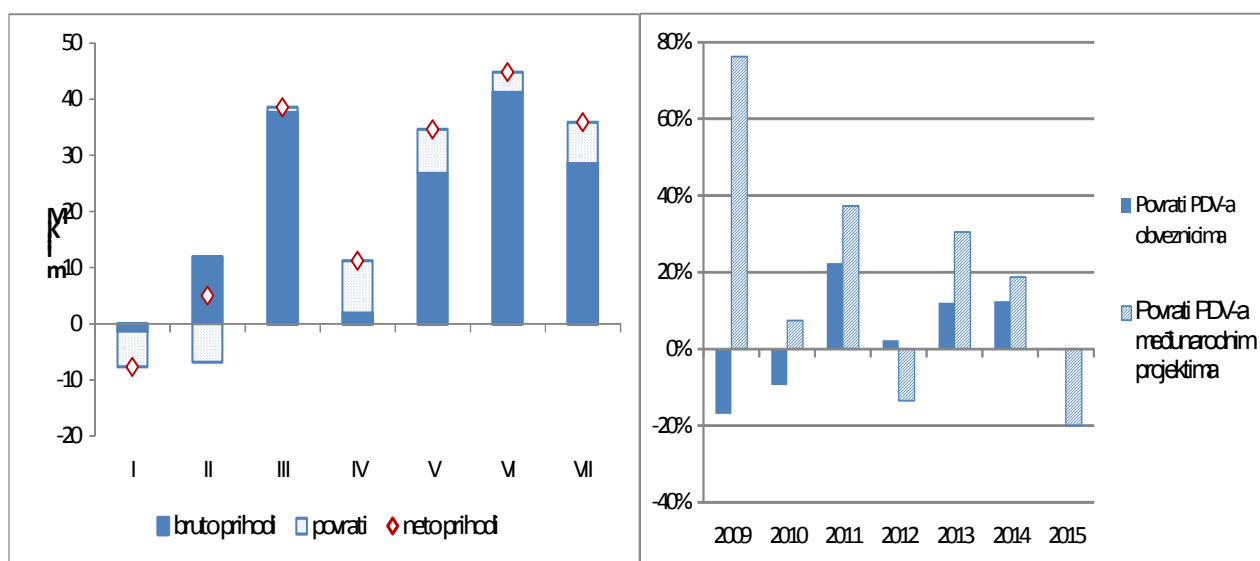
Oma Bilten

broj **120/121**
number

Uz ovaj dvobroj

Analiza naplate prihoda od neizravnih poreza u prvom polugodištu 2015., koju predstavljamo u ovom dvobroju, pokazuje iznimno snažan rast prihoda, na prvom mjestu trošarina, te PDV-a i carina. Budući da je potrebno objasniti ne samo svaki (ne)očekivani pad već i rast prihoda, u analizi su predočeni faktori rasta prihoda u prvom dijelu godine, te su naznačena očekivanja u pogledu pravaca kretanja naplate u drugom polugodištu. U mjesecu srpnju nastavljeni su pozitivni trendovi u naplati prihoda od neizravnih poreza iz prethodna dva mjeseca. Prema preliminarnom izvještaju UNO o gotovinskom toku u srpnju 2015. naplaćeno je 577,4 bruto prihoda, što je za 5,2% više nego u istom mjesecu 2014. Zabilježen je pad isplata povrata od 7,3 mil KM. Neto efekti mjesečne naplate iznosili su 35,8 mil KM, što je dovelo do mjesečnog rasta od 8%. Kumulativni nominalni rast bruto naplate za sedam mjeseci 2015. iznosio je 146,2 mil KM. Zbog smanjenih povrata od 13,5 mil KM neto kumulativni rast prihoda je iznosio 159,6 mil KM, odnosno 5,7%.

Grafikon 1

Grafikon 2

Grafikon 1 pokazuje mjesečni nominalni rast bruto i neto naplate neizravnih poreza. Rast povrata je prikazan kao negativan efekat, a smanjenje kao pozitivan efekat na prihode. Grafikon 2 pokazuje promjene u razini sedmomjesečnog kumulativa povrata u razdoblju 2009-2015. Može se zaključiti da povrati obveznicima stagniraju i pored evidentnog rasta izvoza, te da je glavni razlog smanjenja povrata u 2015 smanjenje projekata međunarodne pomoći.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Analiza naplate prihoda od neizravnih poreza u razdoblju siječanj - lipanj 2015	2
Uloga automatskih stabilizatora u funkciji vođenja fiskalne politike	12
Konsolidirani izvještaji:	
- Preliminarni izvještaj: JR, Institucije BiH i entiteti , I-VI 2015	20
- Preliminarni izvještaj: Opća vlada , I-VI 2015	
- Preliminarni izvještaj: Institucije BiH, entiteti i BD, I-VI 2015	

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

Analiza naplate prihoda od neizravnih poreza u razdoblju siječanj – lipanj 2015

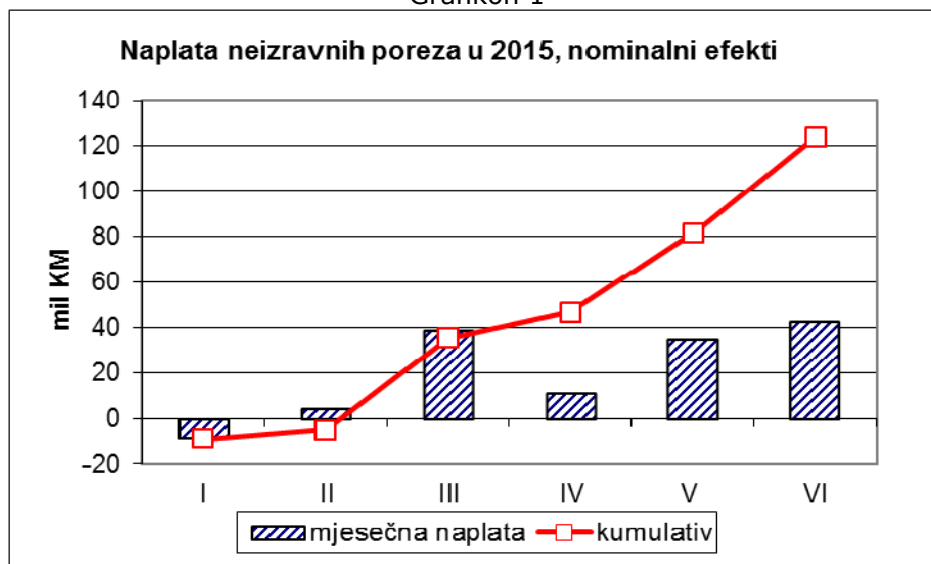
(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

UKUPNA NAPLATA

Prema preliminarnom izvještaju UNO po vrstama prihoda u mjesecu lipnju 2015. bruto naplata prihoda od neizravnih poreza je porasla za 41,2 mil KM ili za 8,3%. S obzirom da su istodobno neznatno smanjene isplate povrata za 3,7 mil KM neto naplata prihoda od neizravnih poreza je porasla za 44,8 mil KM ili za 11,1%.

Iznimno snažan rast prihoda u lipnju povećao je kumulirani suficit bruto neizravnih poreza na 117,7 mil KM. Zbog smanjenih isplata povrata neto kumulativna naplata je brže rasla nego bruto naplata. Na razini polugodišta ostvaren je rast neto naplate u visini od 126,2 mil KM ili za 5,4% (Grafikon 1).

Grafikon 1

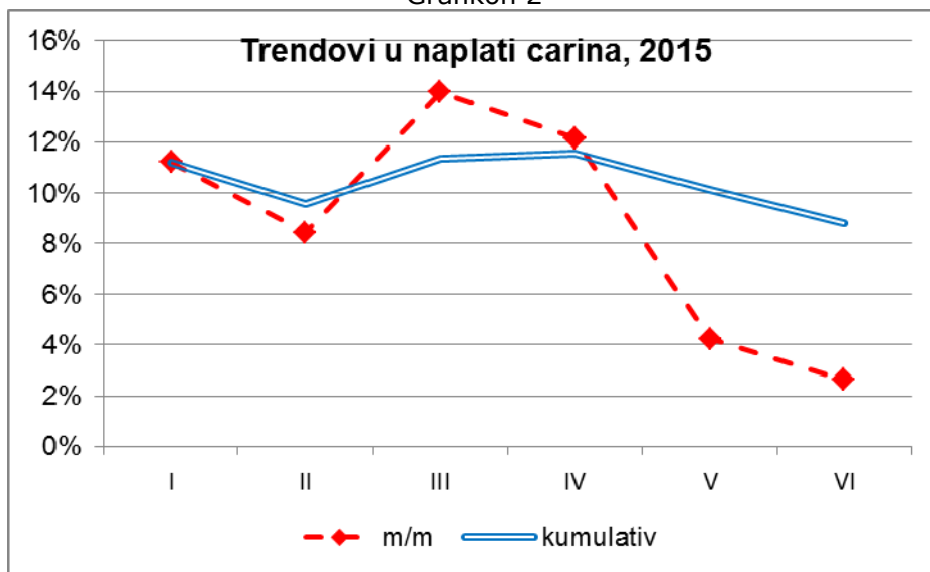
U lipnju 2015. rast prihoda zabilježen je kod svih grupa prihoda, a najviše kod trošarina. Izraženo u nominalnim veličinama u razdoblju siječanj – lipanj 2015 najveći porast prihoda zabilježen je kod trošarina (61,1 mil KM), te kod PDV-a (45,1 mil KM). Potrebno je naglasiti da se indikatori kretanja prihoda po vrstama mogu izmijeniti nakon konačnog usklađivanja trenutačno neusklađenih 12,8 mil KM prihoda.

TRENDOVI PO VRSTAMA PRIHODA

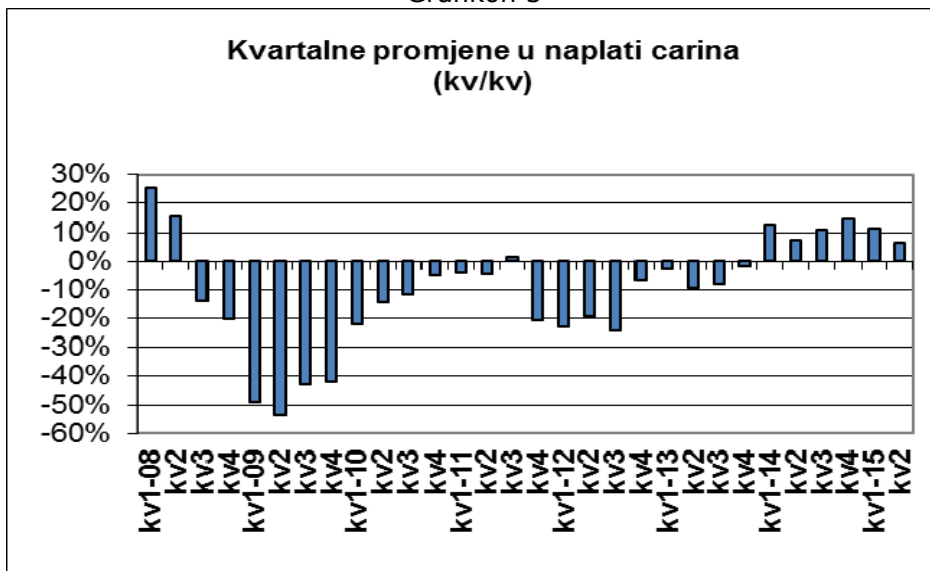
Carine

U prvom polugodištu 2015. naplaćeno je 8,8% prihoda od carina više nego u istom razdoblju 2014. Rast prihoda je nešto ispod očekivanja. Razlog za to je smanjenje uvoza iz Kine¹. Za razliku od prošle godine kada je visoka stopa rasta uvoza iz Kine² determinirala visoku stopu rasta prihoda od carina, bruto PDV-a i povrata, u prvoj polovici 2015.g. uvoz iz Kine je stagnirao.

Grafikon 2

Grafikon 3

¹ Prema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz iz Kine u razdoblju siječanj – svibanj 2015 bio je manji za 2,2% u odnosu na isto razdoblje 2014.

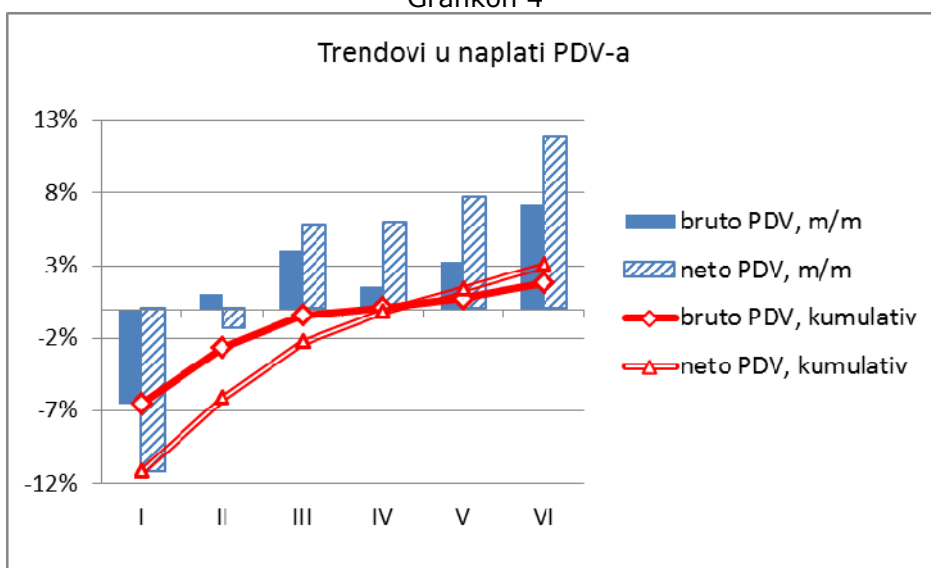
² Prema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz iz Kine u 2014 je bio veći za 48,7% u odnosu na 2013.godinu.

Pregled mjesečne naplate prihoda od carina u 2015. (Grafikon 2) ukazuje na stabilan i visok rast u prva četiri mjeseca 2015, da bi potom došlo do pada prihoda, premda se i dalje prihodi nalaze u pozitivnoj zoni rasta. Kvartalna usporedba (Grafikon 3) ipak pokazuje usporavanje naplate u odnosu na rast u četvrtom kvartalu i u odnosu na ukupne trendove u 2014.

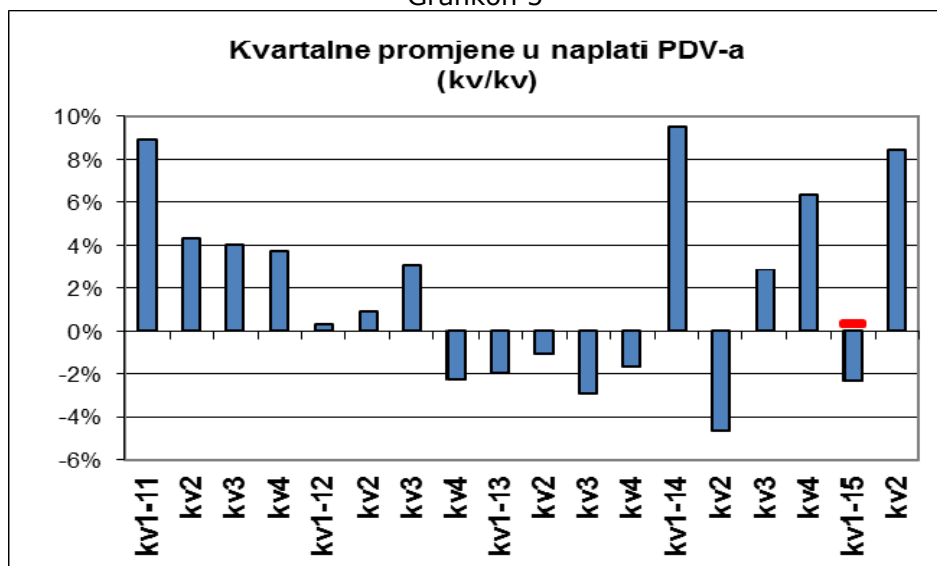
PDV

U lipnju su nastavljeni pozitivni trendovi u naplati PDV-a iz prethodnog mjeseca. Bruto naplata PDV-a je porasla za 7,3%. Smanjenje isplata povrata za 4,5% razlog je za nešto brži rast neto PDV-a od 11,8%. Snažni rast neto prihoda od PDV-a u lipnju utjecao je na rast kumulativne neto naplate PDV-a koja je u odnosu na prvo polugodište 2014. veća za 3% (Grafikon 4).

Grafikon 4

Grafikon 5

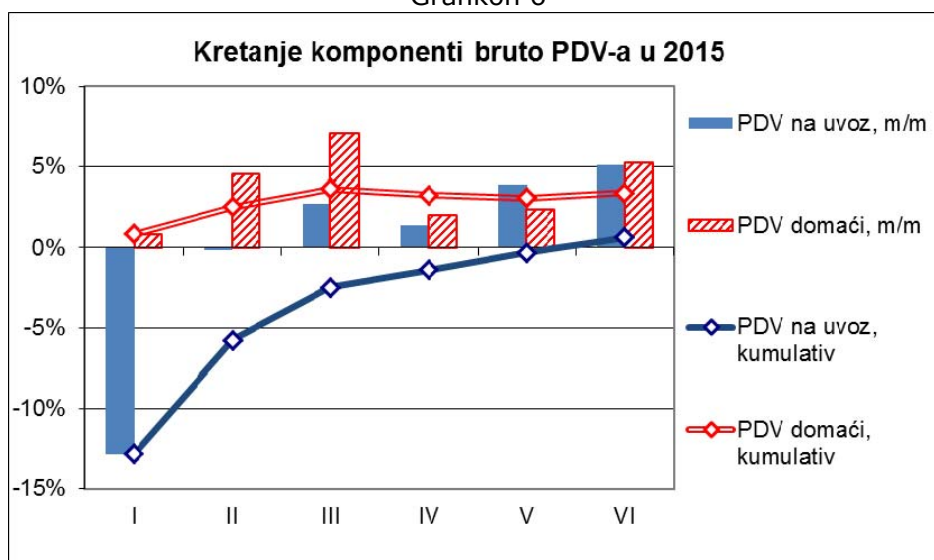
Prvo polugodište 2015 obilježila je vrlo loša naplata PDV-a u prva dva mjeseca i potom nagli rast u posljednja dva mjeseca. Mjesečne oscilacije su se kretale od -11,2% do 11,8%.

Pregled kvartalnih trendova pokazuje pad prihoda od PDV-a u prvom kvartalu 2015 od -2,3% koji ni korekcija osnovice za usporedbu iz 2014 za iznos naplaćenih starih PDV dugova nije mogla neutralizirati (Grafikon 5 – oznaka „—“).

Suprotno prvom kvartalu, u drugom kvartalu 2015 zabilježen je snažni rast neto PDV-a od 8,4% (Grafikon 5). Ukoliko se promatra naplata u drugom kvartalu 2014 može se uočiti pad od 5%. Razlog za to je bila smanjena naplata PDV-a zbog poplava u svibnju i lipnju te godine. Imajući to u vidu snažan rast naplate PDV-a u drugom kvartalu 2015 može se dijelom pripisati i niskoj bazi za usporedbu.

Kretanje kumulativa komponenti bruto PDV-a (Grafikon 6) pokazuje da je domaći PDV bio faktor rasta neto PDV-a u prvom polugodištu 2015. Domaći PDV je na razini polugodišta porastao za 4,3%. Poznato je da su u prvom kvartalu 2014 naplaćeni stari dugovi po osnovu PDV-a u visini od cca 19,5 mil KM. S obzirom na nizak rast salda duga u 2015 može se pretpostaviti da je i u ovom dijelu godine došlo do naplate starog duga, tako da eventualna korekcija rasta domaćeg PDV-a ovisi o rezultatu netiranja naplate dugova u ovoj i prethodnoj godini.

Grafikon 6

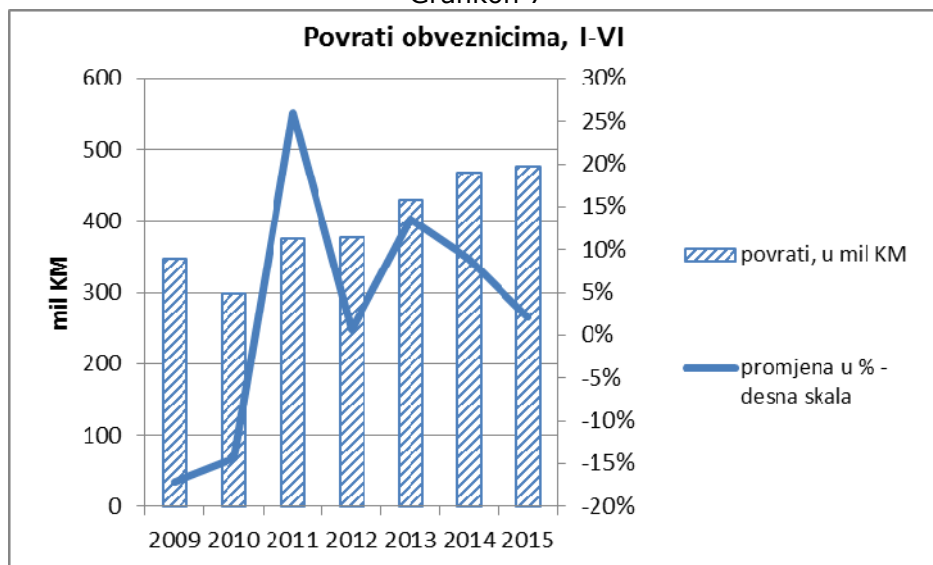

U prvih šest mjeseci isplaćeno je 1,1% manje povrata PDV-a. Struktura povrata pokazuje da je ipak obveznicima isplaćeno 2,1% više povrata nego u prvom polugodištu 2014 (Grafikon 7), dok je međunarodnim projektima isplaćeno 22,3% povrata manje. Rast povrata obveznicima prati rast izvoza. Međutim, treba imati u vidu visoku osnovicu za usporedbu povrata iz 2014, koja je uključila i povrate u vezi sa investicijom u TE Stanare³ i u vezi sa nekim kompanijama sa posebnog carinskog (i PDV) režima za *lohn* poslove na standardni obračun PDV-a⁴. Isplate povrata za *lohn* poslove nastavljene su i u 2015, ali efekat velike investicije u TE Stanari je ograničen samo na 2014.

³ Prema podacima UNO TE Stanari je vraćeno cca 71 mil KM povrata PDV-a u 2014 ili 7,1% ukupnih godišnjih povrata isplaćenih obveznicima.

⁴ Prema podacima UNO kompaniji „Prevent“ je vraćeno cca 62 mil KM povrata PDV-a u 2014,

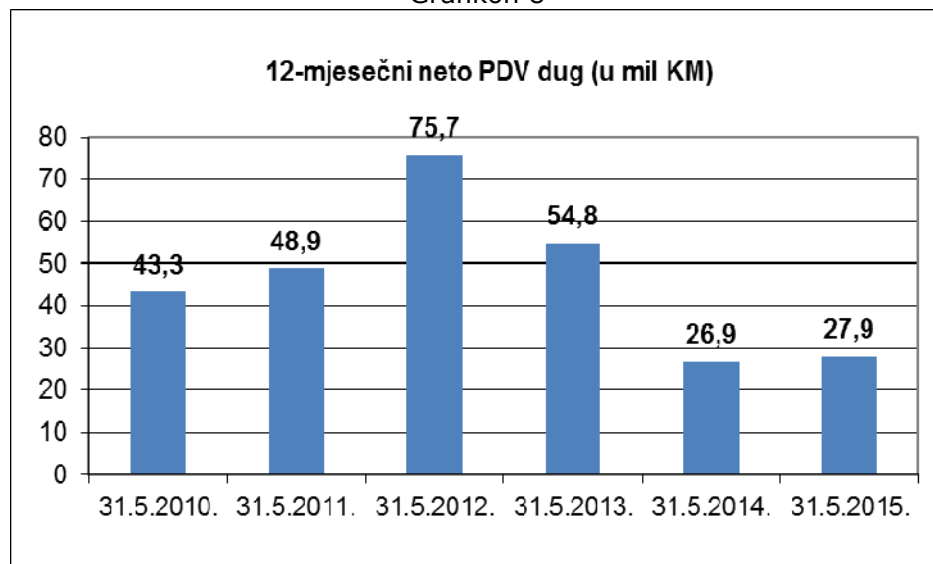
Grafikon 7

U odnosu na prethodni izvještaj ukupni dug po prijavama PDV-a je porastao za svega 0,7 mil KM i na dan 31.05.2015. iznosi 328,6 mil KM. Ukupan PDV-e dug, koji uključuje i automatski razrezani dug, iznosi 412,1 mil KM.

Usporedba sa saldonom duga po PDV prijavama prije 12 mjeseci (tj. na dan 31.5.2014.) pokazuje da je u poretkljima godinu dana dug po osnovu PDV prijave porastao za 27,9 mil KM (Grafikon 8). Međutim, samo 1 mil KM od tog iznosa se odnosi na novi dug nastao u 2015, a ostatak se odnosi na razdoblje lipanj – prosinac 2014.

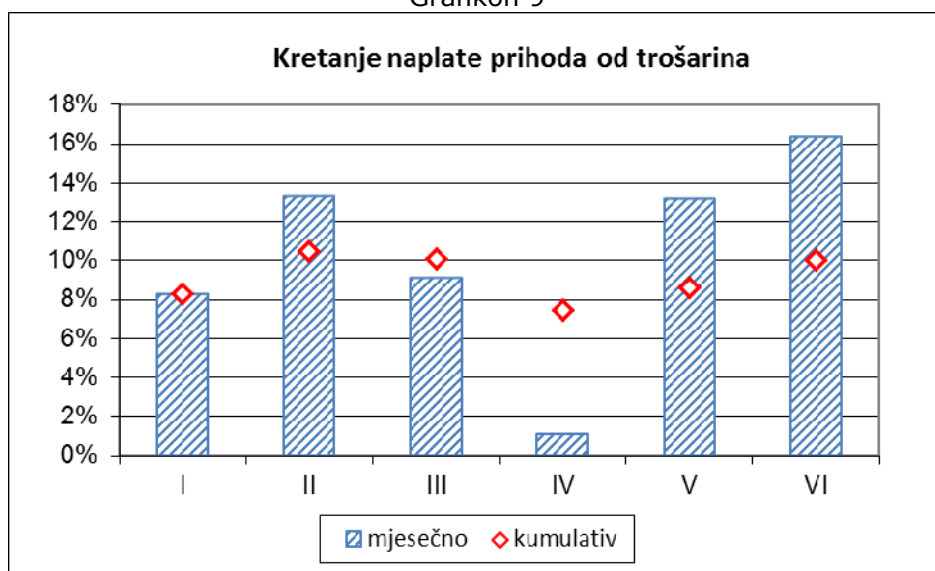
Grafikon 8

Trošarine

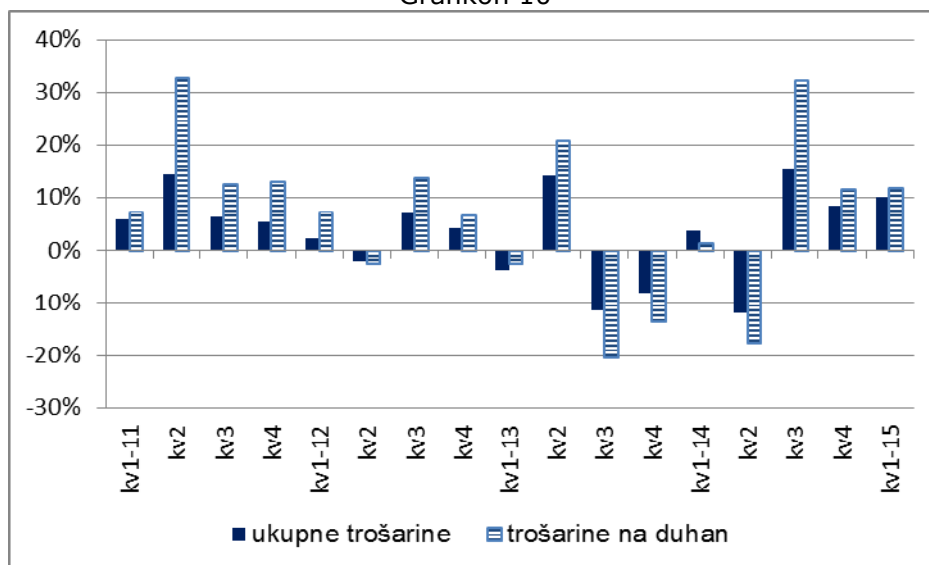
U lipnju 2015. zabilježen je nastavak pozitivnih trendova u naplati prihoda od trošarina (Grafikon 9). Mjesečna naplata je porasla za 16,3%, što predstavlja maksimum u proteklih šest mjeseci. Snažan rast prihoda u lipnju stopu rasta ukupno naplaćenih trošarina je povećao na razinu od 10,2%.

Grafikon 9

U lipnju je zabilježen rast prihoda kod svih vrsta trošarina osim kod trošarina na domaće derivate nafte. U cjelini, naplata trošarina u svim kategorijama (proizvoda) je pozitivna i u nekim slučajevima (duhan, derivati, alkohol) izuzetno visoka. Pozitivna kretanja u naplati trošarina u lipnju su samo povećala rast iz prethodnih mjeseci, dok je pad prihoda od trošarina na domaće derivate u manjoj mjeri usporio kumulativni rast za šest mjeseci.

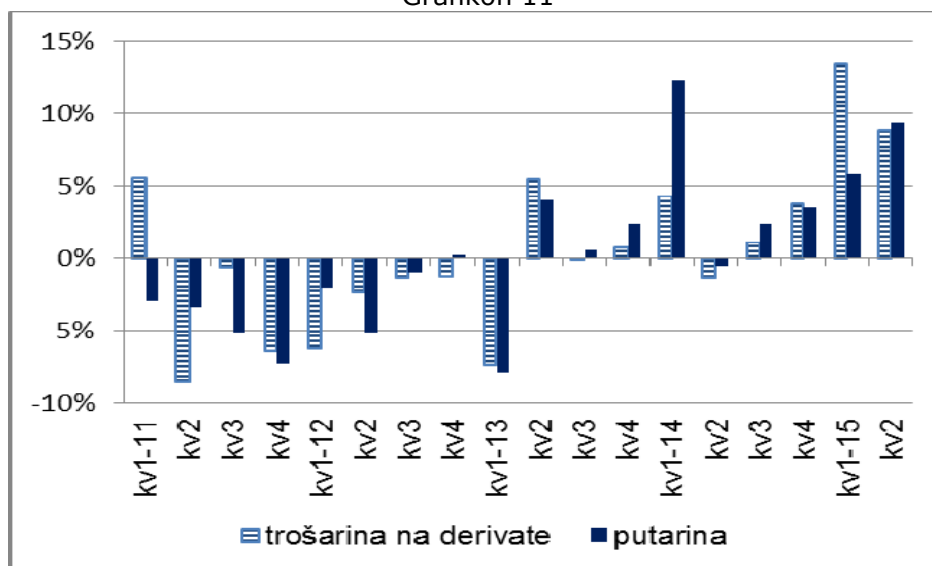
Grafikon 10

Kvartalno usporedbu naplate trošarina pokazuje rast u posljednja četiri kvartala, s tim da se rast u posljednja tri kvartala stabilizirao (Grafikon 10). To je rezultat stabilnog rasta trošarina na duhan. S obzirom da trošarine na duhan čine oko 60% ukupnih prihoda trošarina kretanje njihove naplate determiniraju trendove kod ukupnih prihoda od trošarina. Razlog za rast trošarina na duhan jeste stabilizacija tržišta cigareta nakon drastičnog povećanja trošarine na rezani duhan.

Drugi faktor rasta ukupnih prihoda od trošarina jeste i konstantan rast prihoda od trošarina na derivate nafte. Kvartalna usporedba pokazuje rast u posljednja četiri kvartala (Grafikon 11). Takav ubrzano rastući trend se u početku može objasniti značajnim padom cijena na tržištu nafte. Međutim, kako je posljednjih mjeseci došlo do postepenog rasta cijena derivata vjerovatan uzrok rasta prihoda od trošarina leži u rastu potrošnje i industrijske proizvodnje u BiH⁵.

Grafikon 11

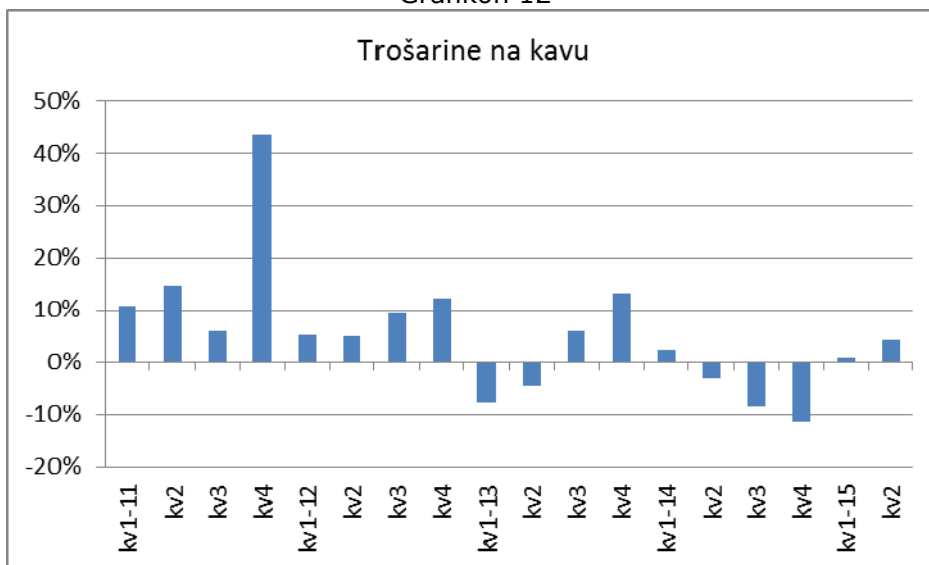

U drugom kvartalu zabilježen je i rast trošarina na kavu, no zbog malog pondera utjecaj tog rasta na ukupni rast prihoda od trošarina je minoran (Grafikon 12).

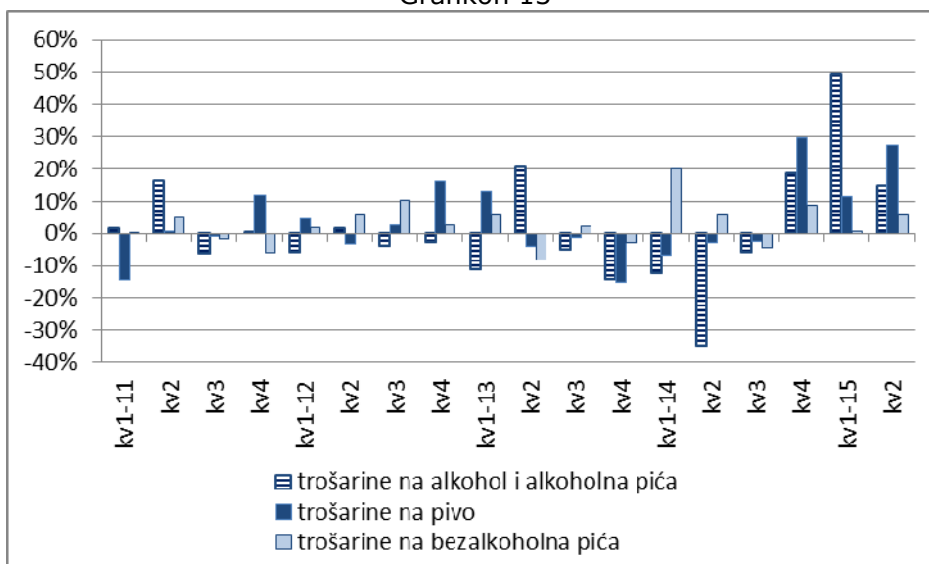
Kvartalna kretanja naplate trošarina na grupaciju alkoholnih i bezalkoholnih pića (Grafikon 13) pokazuju rast kod svih kategorija u posljednja tri kvartala. Kod poređenja naplate trošarina na pivo iz osnovice za usporedbu je isključena naplata starih dugova u prvom kvartalu 2014. Uvođenje diferenciranih trošarina na pivo donijelo je rast prihoda od 21,3%, s tim da su prihodi od trošarina na domaće pivo porasli za 11,8%, a prihodi na uvezeno pivo 26,1%. Viša stopa trošarine je, kako je Odjeljenje i predviđalo, stimulirala povećanje potrošnje domaćeg, manje oporezovanog piva. Količine domaćeg piva stavljenog u promet su povećane za 11,8%. Suprotno očekivanjima, nije došlo do smanjenje količina uvoznog piva, već su količine stavljene u promet povećane za 0,9%. Može se pretpostaviti da je to posljedica snažnih marketinških kampanja stranih pivara na tržištu BiH.

⁵ Prema podacima Agencija za statistiku BiH industrijska proizvodnja u BiH je u prvih pet mjeseci 2015. porasla za 7,9% u odnosu na isto razdoblje 2014.

Grafikon 12

Grafikon 13

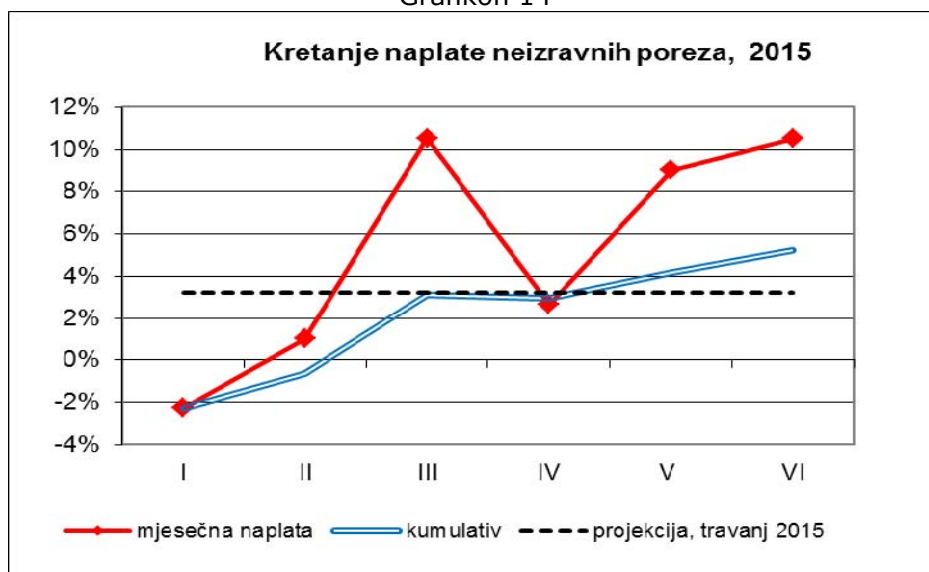

ZAKLJUČAK

Prema travanjским projekcijama⁶ Odjeljenje je očekivalo rast neto naplate prihoda od neizravnih poreza u 2015. u visini od 3,2%. Nakon šest mjeseci kumulativni neto rast je godišnje projekcije premašio za 2,1 p.p. (Grafikon 14), s tim da se stopa rasta kretala od negativnog rasta (-2%) do visokih 5,3%.

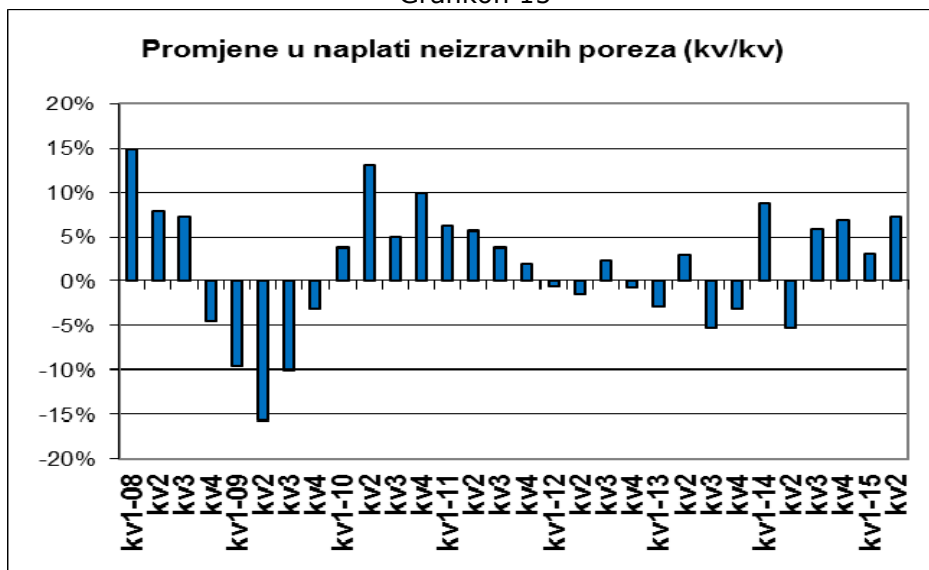
⁶ OMA Bilten br. 118, svibanj 2015, www.oma.uino.gov.ba.

Grafikon 14

U prva dva mjeseca neto naplata je bila značajno ispod projekcija, u ožujku i travnju neznatno ispod, a od svibnja je nastupio snažni rast. Navedena kretanja su rezultirala rastom prihoda u prva dva kvartala 2015.godine od 3,1% i 7,3% respektivno (Grafikon 15).

Grafikon 15

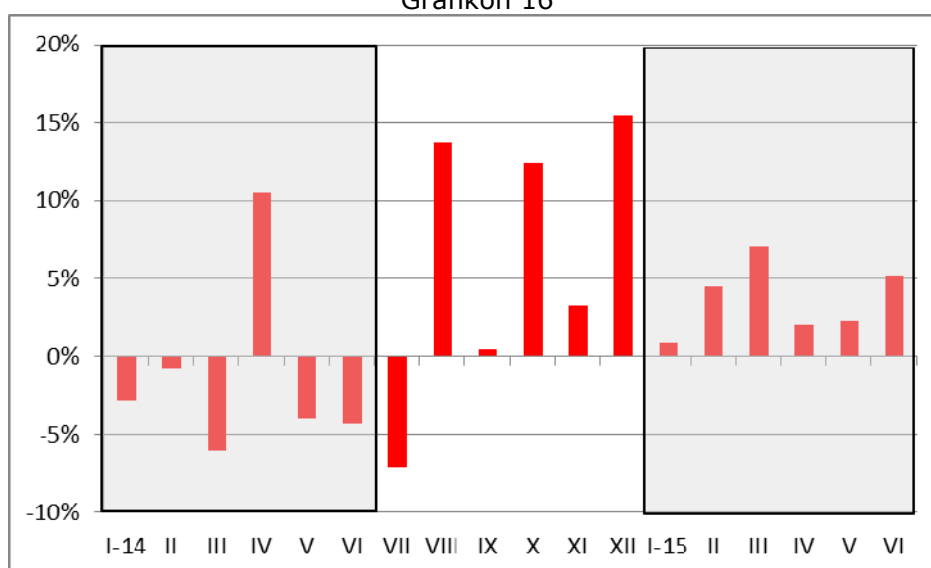

Na naplatu prihoda od neizravnih poreza u prvom polugodištu u najvećoj mjeri su utjecali sljedeći faktori:

- **Nova politika oporezivanja duhana:** Doprinos suficita kod trošarina na duhan (+ pripadajući PDV-a) predstavlja 40,5% suficita bruto naplate neizravnih poreza u prvom polugodištu 2015 ili 1,6 p.p. ukupnog rasta. Razlog za rast trošarina na duhan je primjena nove politike oporezivanja rezanog duhana. S obzirom da se nova politika primjenjuje od 1.8.2014. ukupni godišnji efekti na trošarine ispoljili su se u prvom polugodištu 2015, dok se u drugom polugodištu zbog visoke osnovice ne očekuje značajniji porast prihoda;

- **Rast potrošnje derivata:** Doprinos suficita kod trošarina na derivate i putarine (+ pripadajući PDV-a) predstavlja 28,7% suficita bruto naplate neizravnih poreza u prvom polugodištu 2015 ili 1,2 p.p. rasta. Vjerojatni razlozi za rast trošarina i putarine na derivate su pad cijena derivata, te rast ekonomije i industrijske proizvodnje. No, ne smije se zanemariti ni efekat rastućeg pograničnog prometa sa Hrvatskom u kojoj su cijene derivata više nego u BiH;
- **Efekti poplava i obnove:** Poplave u 2014 i sanacija koja je uslijedila imale se dvostruk pozitivan efekat na stopu rasta u prvom polugodištu 2015 iz dva razloga: (i) zbog niže osnovice za usporedbu (svibanj / lipanj) i (ii) zbog povećane potrošnje (a time i domaćeg PDV-a) zbog realizacije projekata obnove u prvom polugodištu 2015. Grafikon 16 pokazuje mjesečne promjene domaćeg PDV-a u tri posljednja polugodiša u razdoblju siječanj 2014 – lipanj 2015;

Grafikon 16

- **Smanjenje povrata PDV-a po osnovu međunarodnih projekata:** Nakon više godina ubrzanog rasta povrata međunarodnim projektima (npr. povrati po ovoj osnovi u 2014 su bili dvostruko veći od povrata isplađenih međunarodnim projektima u 2010) neočekivano je došlo do smanjenja isplata povrata. Ovo smanjenje, koje je donijelo 0,6% rasta neto prihoda, je djelimično kompenzirano rastom povrata obveznicima.

U drugom dijelu 2015. godine očekuje se usporavanje pozitivnih trendova, najviše zbog više osnovice za usporedbu iz 2014. Naime, zbog stupanja na snagu izmjena Zakona o trošarinama tijekom 2014. efekti nove politike oporezivanja duhana i piva su neravnomjerno raspoređeni (na drugo polugodište 2014 i prvo polugodište 2015). Pored toga, osnovica za usporedbu u drugom polugodištu je viša i za jednokratne efekte projekata obnove nakon poplava koji su realizirani do konca 2014 godine.

Poseban element neizvjesnosti u ostvarenju projekcija prihoda od neizravnih poreza predstavljaju povrati PDV-a međunarodnim projektima. S obzirom na nemogućnost predviđanja obujma i dinamike realizacije projekata međunarodne pomoći, vodeći se principom opreznosti zbog efekata povrata na neto naplatu i raspodjelu prihoda na niže razine vlade, projekcije povrata po ovoj osnovi su se zasnivale na rastućim trendovima iz prethodnih godina. Imajući u vidu tekući trend smanjenja nastavak istih trendova do kraja godine mogao bi pozitivno utjecati na ostvarenje prihoda u 2015.

Uloga automatskih stabilizatora u funkciji vođenja fiskalne politike

(pripremila: Aleksandra Regoje)

Uvod

Osnovni cilj fiskalne politike je da ublaži fluktuacije ekonomske aktivnosti, a time i da omogući ekonomski razvitak. Interes za instrumente fiskalne politike naročito raste u uvjetima ograničenih dometa monetarne politike kao što je to, na primjer, slučaj u Bosni i Hercegovini (*currency board*). Fiskalna politika utječe na kretanja u ekonomiji kroz instrumente poreza i vladinih rashoda. Vlade imaju mogućnosti da mijenjaju vrste poreza i visinu opterećenja, strukturu i razinu rashoda, te stupanj i oblik zaduživanja.⁷ Fiskalna politika koja povećava agregatnu tražnju naziva se ekspanzivnom, dok je u obratnom slučaju riječ o restriktivnoj politici. Ovaj prilog, u stvari, predstavlja nastavak članka iz Biltena broj 116. U tom broju je objašnjeno da se ukupna vladina bilanca (OB, eng *overall balance*) sastoji od ciklične i ciklično prilagođene komponente. Ciklična komponenta (CB, engl. *cyclical balance*) je dio bilance koji automatski reagira na ciklične promjene u ekonomiji, dok ciklično prilagođena bilanca (CAB, engl. *cyclically adjusted balance*) ukazuje na fiskalnu poziciju vlade kada se izuzmu efekti cikličnih faktora na prihode i rashode države. U pomenutom članku⁸ je opisana uloga ciklično prilagođene bilance, koji je u stvari rezultat diskrecionih mjera vlade, neovisno o privremenim, cikličnim kretanjima u ekonomiji. U ovom broju osvrnut ćemo se i na drugu, cikličnu, komponentu bilance. Vidjećemo da je ona rezultat djelovanja tzv. automatskih stabilizatora.

Koeficijent stabilizacije

Ukupna vladina bilanca pokazuje kakav je utjecaj fiskalnih mjera na tražnju. Ona u stvari predstavlja razliku onoga što vlada zahvata od privatnog sektora (uglavnom kroz oporezivanje) i koliko proračun doprinosi agregatnoj tražnji u danj godini. Da bi imala stabilizacijsku ulogu fiskalna bilanca treba porasti kada output raste a opasti u suprotnom slučaju. Na taj način fiskalna politika kreira dodatnu tražnju u uvjetima kada output pada, a reducira tražnju u uvjetima ekspanzije. Kao mjera stabilizacije fiskalne politike koristi se „koeficijent stabilizacije“ a računa se kao prosječna promjena u ukupnoj fiskalnoj bilanci (u % BDP-a) koja se odnosi na promjenu 1 postotnog boda proizvodnog jaza.⁹ Koeficijent je pozitivan u slučaju kada je fiskalna politika stabilizirajuća, a negativan kada nije.¹⁰ Promatranje veze između proračunske bilance i proizvodnog jaza omogućava vladama da sagledaju koliko njihove politike utječu na stabilizaciju output-a, ali i usporedbu sa drugim zemljama. Treba imati u vidu da koeficijent stabilizacije može biti precijenjen u onoj mjeri u kojoj na proračun utječu drugi faktori, kao što su npr. kamatne stope. Osim toga, nisu uvijek osnovni ciljevi fiskalne politike svih zemalja usmjereni na stabilizaciju output-a. Prioriteti mogu biti i održivost javnih financija, pogotovo u uvjetima nedovoljnog fiskalnog prostora.

Prema podacima koeficijentata stabilizacije od strane MMF-a (*FM, April 2015*) fiskalna stabilizacija je bila dosta značajnija u razvijenim zemljama nego kod zemalja u razvitku. Fiskalna politika je imala stabilizacijsku ulogu u oko tri četvrtine razvijenih zemalja, te samo kod jedne četvrtine zemalja u razvitku (eng. *developing economies*) i zemalja sa tržištem u nastajanju (eng. *emerging market economies*). Rezultati se kod posljednjih mogu dijelom opravdati nedovoljnim kvalitetom podataka i teškoćama kod procjene proizvodnog jaza.

⁷ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/fiscpol.htm>

⁸ http://www.oma.uino.gov.ba/bilteni/Oma_Bilten_hr_116.pdf

⁹ Engl. *output gap*, razlika između stvarne i potencijalne proizvodnje (u % potencijalne)

¹⁰ IMF Fiscal Monitor, April 2015

Treba voditi računa o tome da li do promjene vladinih prihoda i rashoda dolazi automatski, u skladu sa cikličnim kretanjima u ekonomiji ili nakon posebnih odluka vlade. Primjerice, rast ekonomske aktivnosti pozitivno utječe na vladine prihode, a može doći i do pada određenih kategorija rashoda (npr. naknade za nezaposlene). To bi dovelo do poboljšanja vladine bilance. Promatranjem dinamike pokazatelja ukupne bilance moglo bi prividno izgledati da je vlada vodila restriktivnu politiku, iako nije preduzela nikakve diskrecione mjere. Stoga je potrebno razdvojiti dva osnovna tipa fiskalne politike a to su: automatski stabilizatori i vladine diskrecione mjere.

Automatski stabilizatori su ugrađeni u fiskalni sustav, a djeluju tako što reagiraju na ciklične promjene u ekonomiji neovisno o odlukama vlade.¹¹ Ukoliko se radi o snažnijim gospodarskim neravnotežama, onda ove mjere ne mogu potpuno eliminirati fluktuacije. U tom slučaju država mora sprovesti promjene porezne politike ili politike javnih rashoda, odnosno mjere diskrecione politike.

Automatski stabilizatori

Automatski stabilizatori djeluju na kretanja u gospodarstvu tako što trenutačno utječu na promjene u agregatnoj tražnji. Naziv im potječe od toga što se „automatski“ pokreću pravilima ugrađenim u fiskalni sustav a pomažu stabilizaciji ekonomskih ciklusa. Za njihovu primjenu nisu potrebne posebne odluke vlade, za koje je potreban politički koncenzus i vrijeme za početak implementacije. To automatskim stabilizatorima daje prednost u pogledu pravodobne implementacije, odnosno reagiranja na ciklične promjene bez vremenskog pomaka. Osim toga, samostalno se povlače čim nastupe drugačije ekonomske prilike. Automatski stabilizatori ovise o veličini vladinog sektora a posebice od toga koliko su porezni prihodi i određene kategorije javnih rashoda osjetljivi na ciklične promjene. Od velikog značaja su stabilne fiskalne institucije i dobro osmišljena fiskalna pravila i srednjoročni proračunski okviri. Obično su automatski stabilizatori snažniji u razvijenim ekonomijama. U nerazvijenim zemljama i zemljama sa tržištem u nastajanju obično je manja uloga automatskih stabilizatora zbog uske porezne osnovice i institucionalnih ograničenja. U uvjetima snažnih automatskih stabilizatora, država ima manje potrebe za donošenjem diskrecionih mjera.¹² U uvodu je pomenuto da se ukupna vladina bilanca sastoji od ciklične i ciklično prilagođene komponente. Fedelino i dr. (2009)¹³ razdvajaju i rashode kamata u ukupnoj bilanci, budući da njihova dinamika ne mora biti izravan rezultat diskrecionih politika vlade, ali ni cikličnih kretanja u ekonomiji.

Okvir 1.

<i>Jednakosti</i>	<i>Legenda</i>
(1) $OB = PB - INT$	OB- ukupna bilanca
(2) $OB = CAPB + CPB - INT$	PB- primarna bilanca
(3) $\Delta OB = \Delta CAPB + \Delta CPB - \Delta INT$	INT- rashodi kamata
(4) $\Delta CPB = AS$	CAPB- ciklično prilagođena primarna bilanca
(5) $AS = \Delta OB - \Delta CAPB + \Delta INT$	CPB- ciklična komponenta primarne bilance
	Δ - razlika dvije uzastopne godine
	AS-automatski stabilizatori

Izvor: Fedelino i dr., IMF (2009)

¹¹ Osim cikličnih promjena u bruto domaćem proizvodu, fiskalni pokazatelji mogu reagirati na druge faktore kao što su cijene nekretnina, roba i usluga, devizni tečaj, kamatne stope i dr. U onoj mjeri u kojoj nisu rezultat cikličnih faktora, trebaju se procijeniti zasebno.

¹² Horton M. and El-Ganiany A., "Fiscal Policy: Taking and Giving Away", Finance & Development, IMF (2012)

¹³ Fedelino et al., "Computing Cyclically Adjusted Balances and Automatic Stabilizers", International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, Technical Notes and Manuals, 2009

Iz jednakosti br. 2 vidimo da ukupna bilanca odgovara zbroju ciklično prilagođene primarne bilance i ciklične komponente primarne bilance (dio primarne bilance koji automatski reagira na ciklične promjene), korigiranom za rashode kamata. Shodno toj formuli, u jednakosti br. 3 iskazane su godišnje promjene ovih pokazatelja (ili promjene u odnosu na određenu referentnu godinu). S obzirom da automatski stabilizatori odgovaraju promjeni ciklične komponente primarne bilance (jednakost br. 4), u jednakosti br. 5 izveden je način njihovog izračuna.

Princip djelovanja automatskih stabilizatora ovisi o načinu na koji porezni prihodi i vladini rashodi reagiraju na promjene u ekonomiji, a to je određeno karakteristikama fiskalnog sustava odnosno porezne politike i politike javnih rashoda države. Na primjer, u uvjetima pada u ekonomiji, dolazi do smanjenja profita kompanija i dohodaka građana. Ukoliko su stope poreza na dohodak progresivne mnogi će obveznici preći u niže porezne razrede. Tada raspoloživi dohoci građana i njihova potrošnja padaju sporije od vladinih prihoda od poreza što ima kontraciklične efekte. Osim toga, neki vladini rashodi se automatski povećavaju, kao što su naknade za nezaposlenost ili socijalna davanja stanovništvu. To takođe pomaže da se održi potrošnja, te ublaže efekti pada u ekonomiji. U fazi ekonomskog uspona oporezivanje većeg udjela dohotka i niži socijalni transferi smanjuju agregatnu tražnju i pritisak na inflaciju. Ipak, iskustva pokazuju da se u brojnim zemljama u fazi rasta često koriste diskrecione mjere koje onemogućuju stvaranje fiskalnog prostora za djelovanje kada nastupi faza recesije.

Nemaju sva automatska prilagođavanja stabilizacijsku ulogu. Ovdje se kao primjer mogu navesti indeksacija određenih rashoda, kao što su plaće ili mirovine. U tom slučaju rast ekonomije automatski vodi rastu javnih rashoda. Primjer koji ima slične efekte su namjenski porezi (prihodi od poreza unaprijed destinirani za određene programe ili projekte), i sl.

Treba imati u vidu da se zemlje često suočavaju sa problemima visokog javnog duga i nedovoljnog fiskalnog prostora, što otežava primjenu automatskih stabilizatora i kontraciklične politike uopće. Osim toga, rast automatskih stabilizatora može dovesti do negativnih efekata na druge fiskalne ciljeve, naročito u slučaju rasta razine rashoda i poreznih stopa. Kao osnovni sporedni efekti navode se smanjenje interesa za rad u uvjetima prekomjernih i dugotrajnih naknada za nezaposlenih. Osnovno pitanje koje se postavlja je kako povećati ulogu automatskih stabilizatora bez rasta vladinog sektora i smanjenja njegove efikasnosti.

Jačina automatskih stabilizatora

Jačina automatskih stabilizatora mjeri se njihovim utjecajem na proračunsku bilancu u odnosu na promjene u ekonomskoj aktivnosti. Ona uglavnom ovisi o veličini javnog sektora odnosno visini javnih rashoda. Iako je veličina javnog sektora bitna za automatsku stabilizaciju ona može biti i štetna jer veći vladin sektor može uzrokovati i veće šokove u ekonomiji.

U nedostatku drugih, detaljnijih podataka za procjenu jačine automatskih stabilizatora uzima se udio rashoda u BDP-u. Porezni prihodi uglavnom se kreću u skladu sa promjenama bruto domaćeg proizvoda, dok rashodi ovise o vladinim obvezama u skladu sa proračunskim zakonima, i uglavnom su neovisni o ekonomskim ciklusima. U pojednostavljenom primjeru izračuna jačine automatskih stabilizatora promjena javnih prihoda odgovarala bi promjeni BDP-a dok rashodi ne bi varirali. Tada bi promjena ukupne bilance zavisila od udjela rashoda u BDP-u (Okvir 2).

Okvir 2.

<i>Jednakosti *</i>	
(1) $\Delta(\text{OB}/\text{GDP}) = \text{OB}_{(n+1)}/\text{GDP}_{(n+1)} - \text{OB}_{(n)}/\text{GDP}_{(n)}$ (2) $\Delta(\text{OB}/\text{GDP}) = (\text{Rev}_{(n)} * r - \text{Exp}_{(n)}) / (\text{GDP}_{(n)} * r) - (\text{Rev}_{(n)} - \text{Exp}_{(n)}) / \text{GDP}_{(n)}$ (3) $\Delta(\text{OB}/\text{GDP}) = (\text{Exp}_{(n)} * r - \text{Exp}_{(n)}) / (\text{GDP}_{(n)} * r)$ (4) $\Delta(\text{OB}/\text{GDP}) = \text{Exp}_{(n)} * (r-1) / \text{GDP}_{(n+1)}$	
$\Delta(\text{OB}/\text{GDP})$ - Promjena udjela ukupne bilance u BDP-u Rev - vladini prihodi Exp - vladini rashodi r- indeks rasta BDP-a	<i>*pretpostavka je da su vladini rashodi fiksni a prihodi jedinično elastični u odnosu na BDP</i>

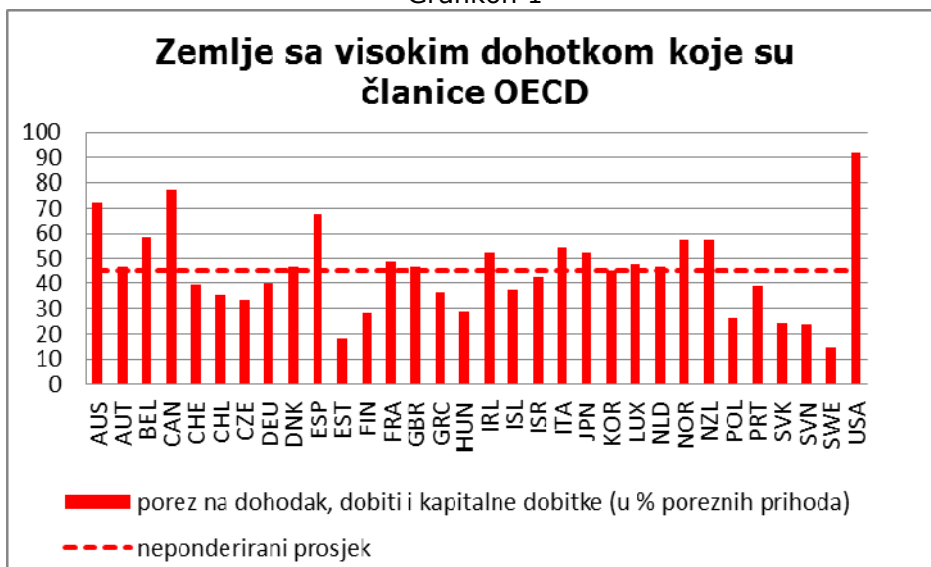
Izvor: Ilustracija autora

Detaljnije analize poreznih politika i politike javnih rashoda daju pouzdanije procjene automatskih stabilizatora. Što je veća elastičnost poreznih prihoda na kretanja u ekonomiji, veći su „prihodovni“ automatski stabilizatori. U uvjetima progresivnih stopa, porez na dohodak ima najveću elastičnost. Porezi na potrošnju imaju manju elastičnost, pogotovo u slučajevima kada potrošnja manje varira od dohotka. Razine poreznih prihoda i njihova struktura značajno variraju u različitim zemljama. Tako prihodovni automatski stabilizatori imaju veću ulogu u razvijenim zemljama, s obzirom da porez na dohodak ima veći udio u strukturi njihovih prihoda, dok porezi na robe i usluge imaju veći udio u strukturi prihoda zemalja u razvitku.

U grafikonima 1-5 prikazan je udio poreza na dohodak, dobit i kapitalne dobitke u poreznim prihodima, prema skupinama zemalja različite razine dohotka.¹⁴ Vidimo da je prosječni (neponderiran) udio ovih prihoda najveći u zemljama sa visokim dohotkom koje su članice OECD-a (*World Bank database*).

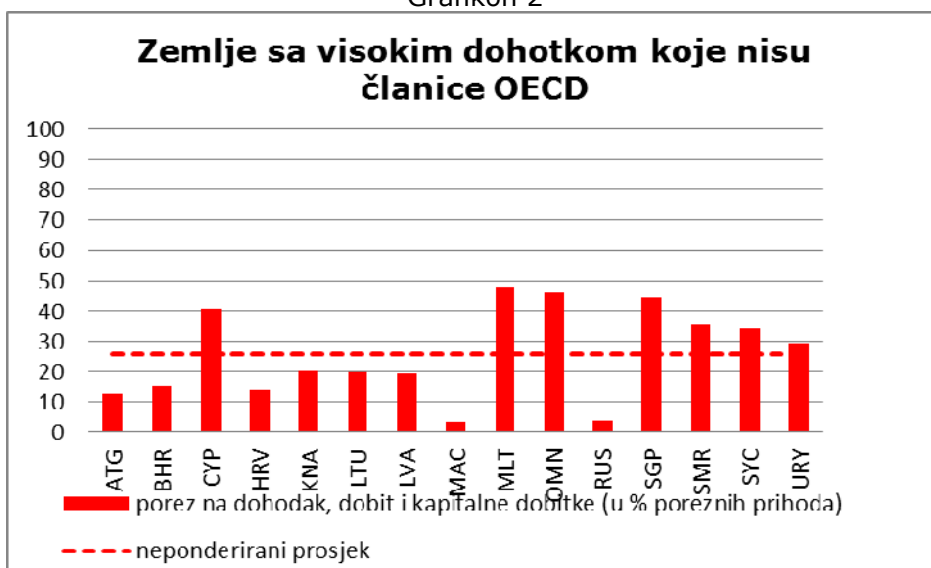
¹⁴ Ilustrirani su podaci za zemlje za koje su dostupni podaci za 2012. godinu. Za zemlje za koje nisu dostupni podaci za 2012. godinu, uzeti su podaci za 2011., ukoliko su isti dostupni. Isprekidanom linijom prikazan je neponderirani prosjek (izračun autora) za zemlje u ilustriranom uzorku za koje su dostupni podaci (ne obuhvata sve zemlje određene skupine dohotka).

Grafikon 1

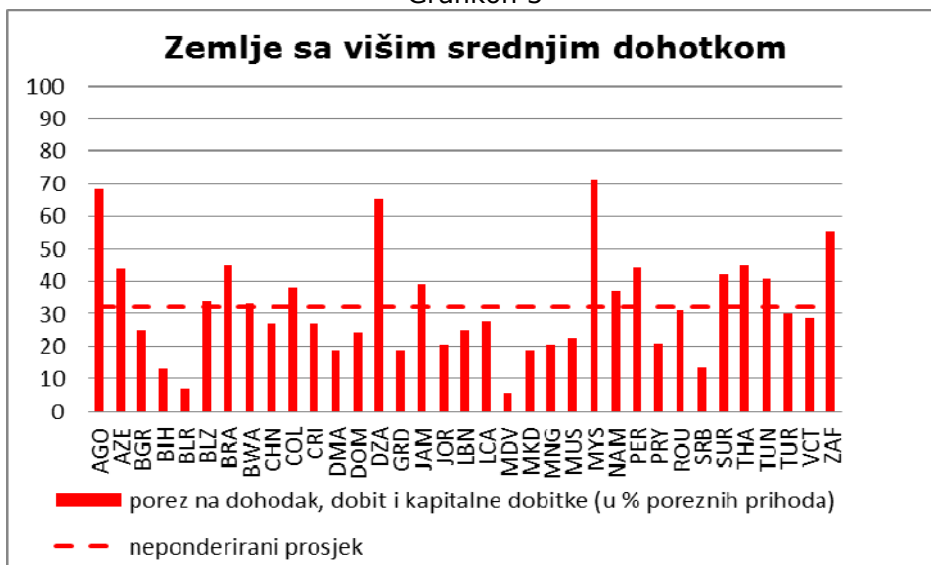
Izvor: World Bank database, podaci za 2012 (15 srpnja 2015)

Grafikon 2

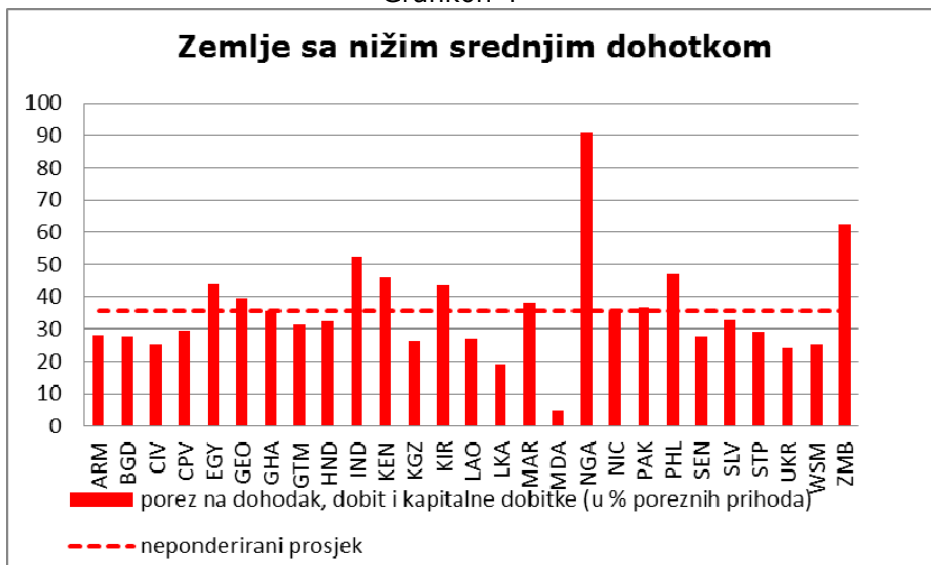
Izvor: World Bank database, podaci za 2012 (15 srpnja 2015)

Grafikon 3

Izvor: World Bank database, podaci za 2012 (15 srpnja 2015)

Grafikon 4

Izvor: World Bank database, podaci za 2012 (15 srpnja 2015)

Grafikon 5

Iako se uloga automatskih stabilizatora može povećati jačanjem udjela poreza na dohodak u prihodima, istraživanja pokazuju da su ta povećanja vrlo malena. Smanjenje udjela neizravnih poreza u strukturi poreznih prihoda od 5 postotnih bodova u korist poreza na dohodak u zemljama G-20 bi povećalo automatske stabilizatore u prosjeku za svega oko 0,05% BDP-a (*IMF Staff Position Note*, 2009).¹⁵

Sa druge strane jačanje automatskih stabilizatora može se postići jačanjem progresivnosti poreza na dohodak (raspored poreznih razreda, odbici, umanjenja porezne obveze).¹⁶ Ali i tu treba imati u vidu ograničenja u pogledu negativnog utjecaja na ponudu radne snage i stupanj porezne evazije. Kao i u slučaju promjene strukture poreza, i promjena razine progresije ne bi donijela značajne efekte na jačinu automatskih stabilizatora. Rast elastičnosti poreza na dohodak od 10 postotaka povećao bi automatske stabilizatore za 0,01 postotak BDP-a (u odnosu na jedan postotni bod poen rasta proizvodnog jaza).¹⁷

Na strani rashoda jačina automatskih stabilizatora ovisi o razvijenosti socijalnih programa, odnosno politike socijalnih transfera, naknada za nezaposlenost i sl. Osim toga, politikom rigidnih plaća u javnom sektoru se automatski štite raspoloživi dohoci od makroekonomskih šokova.

Doprinos automatskih stabilizatora ukupnoj fiskalnoj stabilizaciji

Spomenuto je da se, osim ugrađenim automatskim stabilizatorima, fiskalna politika služi i diskrecionim mjerama kako bi stabilizirala kretanja u ekonomiji. Usporedbom veličine automatskih stabilizatora sa koeficijentima stabilizacije može se analizirati njihov doprinos ukupnoj fiskalnoj stabilizaciji. Prema procjenama MMF-a iz 2015. godine uloga automatskih stabilizatora je dosta veća u razvijenim ekonomijama, s obzirom na relativno velike javne sektore i razvijene socijalne programe. Navodi se da u oko 60% razvijenih ekonomija u analiziranom uzorku automatski stabilizatori doprinose više od polovice ukupne fiskalne stabilizacije. Kod zemalja u razvitku i

¹⁵ Symansky, S. A., & Baunsgaard, T., "Automatic Fiscal Stabilizers", IMF Staff Position Note, 2009

¹⁶ Stupanj progresivnosti može se mjeriti tzv. *Kakwany* indeksom

¹⁷ IMF (Ibid)

zemalja sa tržištem u nastajanju automatski stabilizatori doprinose svega oko 30% ukupne fiskalne stabilizacije.¹⁸

Umjesto zaključka

Prema analizama MMF-a (*Fiscal Monitor, April 2015*) fiskalna politika je imala stabilizacijsku ulogu kod velikog broja razvijenih zemalja, a dosta manje u skupini zemalja u razvitku i zemalja sa tržištem u nastajanju. Uloga automatskih stabilizatora nije izražajna kod posljednjih zbog uske porezne osnovice i institucionalnih ograničenja. Kod ovih zemalja su procesi fiskalne stabilizacije znatno izraženi u fazama recesije, dok su uglavnom odsutni u fazama uspona ekonomije. U fazama uspona ekonomije takođe je značajno voditi stabilizacijsku politiku kako bi se smanjili rizici „pregrijavanja“ ekonomije, omogućilo stvaranje fiskalnih rezervi za djelovanje u nekim narednim fazama ekonomskog pada i tako obezbijedila stabilnost vladinih financija i javnog duga.

Kod zemalja u razvoju i zemalja sa tržištem u nastajanju fiskalna politika je uglavnom prociklična u vrijeme ekspanzije (negativni koeficijenti stabilizacije), a kao osnovni razlozi toga navode se sljedeći:

- U uvjetima snažnog rasta prihoda rastu interesi pojedinih proračunskih institucija za zahvatanje što većeg dijela sredstava;
- Nositelji politike mogu protumačiti stalnim rast prihoda koji u stvari ima privremeni karakter, te povećati rashode ili smanjiti porezne stope, što opet dalje ubrzava rast agregatne tražnje;
- Kod zemalja u razvitku i zemalja sa tržištem u nastajanju rast prihoda može se prepoznati kao šansa za pristup sredstvima za sprovođenje programa za smanjenje siromaštva, i dr.

Vođenje fiskalne stabilizacije samo u vrijeme recesije može dovesti do ekspanzije javnog duga, jer vlade propuštaju prilike da smanje deficite u vrijeme rasta ekonomije kako bi osigurale fiskalni prostor za reagiranje u lošim vremenima. Treba imati u vidu ograničenja pojedinih ekonomija u pogledu fiskalnog prostora. Brojne zemlje se suočavaju sa problemima visokog javnog duga što otežava primjenu automatskih stabilizatora i kontraciklične politike uopće.

Literatura

- IMF Fiscal Monitor, April 2015
- Horton M. and El-Ganiany A., "Fiscal Policy: Taking and Giving Away", Finance & Development, IMF (2012)
- Fedelino et al., "Computing Cyclically Adjusted Balances and Automatic Stabilizers", International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, Technical Notes and Manuals, 2009
- World Bank database
- Symansky, S. A., & Baunsgaard, T., "Automatic Fiscal Stabilizers", IMF Staff Position Note, 2009
- Debrun X., & Kapoor, R., "Fiscal Policy and Macroeconomic Stability: Automatic Stabilizers Work, Always and Everywhere", IMF WP (2010)

¹⁸ IMF Fiscal Monitor, April 2015

Konsolidirani izvještaji

(pripremila: Aleksandra Regoje)

Tabela 1. (Konsolidirani izvještaj: JR, Institucije BiH, entiteti)

Preliminarni konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode od neizravnih poreza koje prikuplja Uprava za neizravno oporezivanje na Jedinstveni račun,
- transfere sa Jedinstvenog računa UNO,
- prihode i rashode proračuna institucija Bosne i Hercegovine,
- prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
- prihode i rashode proračuna Republike Srpske*

Izvještaj ne uključuje neusklađene prihode prikupljene na JR UNO.

Tabela 2. (Konsolidirani izvještaj: Opća vlada)

Preliminarni konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna institucija BiH,
- prihode i rashode proračuna FBiH, županija, županijskih direkcija za ceste, općina i fondova u FBiH,
- prihode i rashode proračuna RS*, direkcija za putove/autoputove, općina i fondova u RS,
- prihode i rashode proračuna BD i fondova u BD.

Tabela 3. (Konsolidirani izvještaj: Institucije BiH, entiteti i BD)

Preliminarni konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna institucija BiH,
- prihode i rashode proračuna FBiH,
- prihode i rashode proračuna RS*,
- prihode i rashode proračuna BD.

**Obuhvaćeno: (A) proračun Republike i vanproračunska sredstva evidentirana u Glavnoj knjizi trezora RS, (B) ukupno ino-zaduženje za projekte koji se realizuju preko općina i preduzeća, (C) podatke korisnika proračuna Republike koji imaju vlastite bankovne račune (uključujući i jedinice za implementaciju ino-projekata formirane pri ministarstvima).*

Preliminarni izvještaj: JR, Institucije BiH i entiteti, I-VI 2015

(u mil KM)	I	II	III	IV	V	VI	Ukupno
Ukupni prihodi	465,8	461,3	504,8	558,8	493,6	536,1	3.020,3
Porezi	422,5	422,5	443,1	481,9	453,7	476,3	2.699,9
Izravni porezi	21,7	26,5	47,1	48,7	30,1	30,2	204,3
Porezi na dohodak i dobit	20,8	25,4	45,6	47,1	28,7	28,7	196,2
Porez na imovinu	0,9	1,1	1,5	1,6	1,4	1,6	8,1
Neizravni porezi (neto)	373,6	395,9	395,9	433,2	423,0	445,9	2.467,5
PDV	217,9	254,1	254,3	266,8	264,5	267,1	1.524,7
Trošarine	118,6	97,7	94,5	117,1	112,7	130,9	671,4
Cestarina	21,6	23,1	22,0	26,1	26,1	27,0	146,0
Carine	14,3	19,8	23,6	21,7	18,1	19,3	116,8
Ostali neizravni porezi	1,2	1,3	1,5	1,6	1,6	1,5	8,6
Ostali porezi	27,2	0,1	0,1	0,0	0,6	0,2	28,1
Doprinosi za socijalno osiguranje	5,9	5,5	6,3	7,2	5,3	6,8	37,0
Grantovi	1,0	0,3	7,0	1,8	1,4	1,4	12,7
Grantovi od stranih vlada i međ. org.	0,8	0,3	7,0	1,7	1,4	1,3	12,5
Transferi	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Neporezni prihodi	36,4	33,0	48,4	67,9	33,3	51,7	270,8
Ukupni rashodi	398,0	447,5	441,0	459,5	454,5	492,4	2.692,9
Tekući rashodi	394,1	443,9	433,5	455,6	452,5	484,8	2.664,3
Bruto plaće i naknade zaposlenih	129,5	130,6	131,9	131,7	131,6	133,4	788,7
Izdaci za materijal i usluge	11,2	21,8	27,3	25,6	24,9	27,3	138,1
Doznake na ime socijalne zaštite	55,5	52,2	49,5	66,2	57,0	61,3	341,7
Izdaci za kamate	7,1	9,7	18,3	15,0	16,5	27,7	94,3
Izdaci po osnovu kamata u inozemstvu	3,8	6,7	13,3	7,1	8,1	15,0	54,0
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	3,3	3,0	5,0	7,9	8,4	12,7	40,4
Subvencije	2,2	3,0	8,1	1,8	9,1	5,7	29,9
Donacije, transferi (uklj. transfere sa JR**)	187,8	222,7	195,2	212,7	205,9	222,0	1.246,2
Drugi rashodi	0,9	4,0	3,2	2,5	7,5	7,3	25,4
Neto izdaci za nefinancijsku imovinu	3,9	3,6	7,5	4,0	2,0	7,6	28,6
Izdaci za nefinancijsku imovinu	4,5	3,8	12,2	6,5	2,8	10,5	40,4
Primici od nefinancijske imovine	0,6	0,3	4,7	2,6	0,8	2,9	11,8
Bruto/Neto operativna bilanca (prihodi minus tekući rashodi)	71,7	17,4	71,3	103,2	41,1	51,3	356,0
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (uk. prihodi minus ukupni rashodi)	67,8	13,8	63,8	99,3	39,1	43,6	327,4

** transferi sa JR uključuju nekonsolidirane transfere BD, županijama, općinama, fondovima i direkcijama za ceste

Tabela 1

Preliminarni izvještaj: Opća vlada, I-VI 2015

<i>(u mil KM)</i>	Q1	Q2	Ukupno
Ukupni prihodi	2.724,3	2.997,2	5.721,5
Porezi	1.420,0	1.553,9	2.973,9
Izravni porezi	243,1	272,6	515,7
Porezi na dohodak i dobit	209,9	236,7	446,6
Porezi na plaću i radnu snagu	3,4	2,7	6,1
Porez na imovinu	29,8	33,3	63,1
Neizravni porezi	1.148,0	1.276,9	2.424,9
Ostali porezi	28,9	4,5	33,4
Doprinosi za socijalno osiguranje	1.000,8	1.069,8	2.070,6
Grantovi	11,4	10,0	21,5
Grantovi od stranih vlada i međ.organizacija	11,3	7,4	18,7
Transferi	0,1	2,6	2,8
Neporezni prihodi	292,0	363,5	655,5
Ukupni rashodi	2.590,4	2.826,2	5.416,6
Tekući rashodi	2.547,1	2.717,3	5.264,4
Bruto plaće i naknade zaposlenih	818,2	824,5	1.642,7
Izdaci za materijal i usluge	473,2	494,6	967,8
Doznake na ime socijalne zaštite	1.100,1	1.157,2	2.257,3
Izdaci za kamate	47,7	72,0	119,7
Izdaci po osnovu kamata u inozemstvu	25,3	31,4	56,7
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	22,4	40,6	63,0
Subvencije	33,2	53,5	86,7
Donacije, transferi	11,9	22,4	34,3
Drugi rashodi	62,8	93,2	156,0
Neto izdaci za nefinancijsku imovinu	43,3	108,9	152,1
Izdaci za nefinancijsku imovinu	52,6	122,8	175,4
Primici od nefinancijske imovine	9,4	13,9	23,3
Bruto/Neto operativni bilans (prihodi minus tekući rashodi)	177,2	279,9	457,1
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (ukupni prihodi minus ukupni rashodi)	133,9	171,0	304,9
Neto financiranje = (Minus) Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-133,9	-171,0	-304,9

Tabela 2

Preliminarni izvještaj: Institucije BiH, entiteti i BD, I-VI 2015

<i>(u mil KM)</i>	Q1	Q2	Ukupno
Ukupni prihodi	1.014,6	1.121,2	2.135,8
Porezi	867,1	941,8	1.808,9
Izravni porezi	101,6	115,5	217,1
Porezi na dohodak i dobit	96,4	108,3	204,7
Porezi na plaću i radnu snagu	1,5	2,1	3,6
Porez na imovinu	3,7	5,1	8,8
Neizravni porezi	737,9	825,3	1.563,1
Ostali porezi	27,7	1,0	28,7
Doprinosi za socijalno osiguranje	17,7	19,2	37,0
Grantovi	8,3	4,2	12,6
Grantovi od stranih vlada i međ.organizacija	8,0	4,5	12,5
Transferi	0,3	-0,2	0,1
Neporezni prihodi	121,4	156,0	277,4
Ukupni rashodi	852,1	941,4	1.793,5
Tekući rashodi	835,2	925,2	1.760,4
Bruto plaće i naknade zaposlenih	407,7	412,5	820,2
Izdaci za materijal i usluge	74,1	84,4	158,5
Doznake na ime socijalne zaštite	162,2	189,6	351,8
Izdaci za kamate	35,2	59,3	94,5
Izdaci po osnovu kamata u inozemstvu	23,7	30,2	54,0
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	11,4	29,1	40,5
Subvencije	15,4	26,2	41,6
Donacije, transferi	131,5	135,9	267,4
Drugi rashodi	9,1	17,4	26,5
Neto izdaci za nefinancijsku imovinu	16,9	16,2	33,1
Izdaci za nefinancijsku imovinu	22,5	22,4	44,9
Primici od nefinancijske imovine	5,6	6,2	11,8
Bruto/Neto operativni bilans (prihodi minus tekući rashodi)	179,4	196,0	375,4
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (ukupni prihodi minus ukupni rashodi)	162,5	179,9	342,3
Neto financiranje = (Minus) Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-162,5	-179,9	-342,3

Tabela 3